

NTV – CMBC -e
TARİH: 10.07.2006

SERVET YILDIRIM (SUNUCU) :Konuğumuz eski Merkez Bankası Başkanı Süreyya Serdengeçti. Sayın Serdengeç şu anda İstikrar Enstitüsü'nde direktör olarak görev yapıyor. Hoş geldiniz Süreyya Bey.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Hoş bulduk Servet Bey. Siz de Ankara'ya hoş geldiniz.

SERVET YILDIRIM : Hoş bulduk. Yeni göreviniz hayırlı olsun. Söyleşimizi TOBB - ETÜ'nün kampüsünde yaparak Üniversite'yi tanıma imkânı da bulduk.

Merkez Bankası'ndan ayrıldıktan sonra birçok teklif aldınız. Bu tekliflerden sonra tabii bir sürü spekülasyon vardı. Şuraya gidecek, buraya gidecek şeklinde. Ama siz İstikrar Enstitüsü'nü seçtiniz. Neden İstikrar Enstitüsü diye başlayalım sohbetimize.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Evet çok teklif aldım. Bankalar kesiminden geldi bu teklifler, şirketler kesiminden geldi. Bir tanesini de kabul ettim zaten. O arada basından, üniversitelerden, dışarıdan da gelen teklifler vardı. İleride bunları da tekrar ele alabilirim. Fakat esas iş olarak bana da üniversite bünyelerinde yapılan çalışmalar cazip geliyordu. Kafamda evvelden beri bir İstikrar Enstitüsü kurma fikri vardı. Ekonomik istikrarın özellikle ülkemiz için ne kadar önemli olduğu son yıllarda anlaşılmaya başlandı biliyorsunuz. İstikrarda aldığımız bütün mesafeye rağmen henüz kalıcı olarak istikrarı yerleştirmemiş olmamız ve bu yönde hükümetlerin, Merkez Bankası'nın, diğer kurumların yapacaklara çalışmalara sivil toplum örgütleri tarafından destek verilmesi gereği vardı. Bu yüzden, bu amaca yönelik çalışmalar yapacak olan bir enstitünün direktörlüğü teklif edilince kabul ettim.

SERVET YILDIRIM : Bu TEPAV bünyesinde bir enstitü, TOBB'la ilişkili aynı zamanda.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : TEPAV bünyesinde. TOBB ile ve TOBB camiası ile ilişkisi var. Burada benim kararına etki eden unsurlardan biri de bu idi. Şimdi bu camia çok önemli. Son 5 yılda ekonomik istikrar konusunda Türkiye'de mesafe aldıysak, burada Merkez Bankası'nın Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'yle işbirliğinin çok büyük önemi oldu.

SERVET YILDIRIM : Evet, size gereken desteęi de o dönemde verdiler.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Tabii. Merkez Bankası'ndayken, istikrar mücadelemizi, enflasyonla mücadeleyi anlatmak için birçok Anadolu turneleri yaptık. Buna da çok büyük destek verdiler. 1 milyon 200 bin üyesi olan bir camia, neredeyse ekonominin tamamını temsil ediyor. Önemini takdir edersiniz.

SERVET YILDIRIM : Siz bu arada TOBB'un kurduęu bu Ekonomi ve Teknolojisi Üniversitesi'nde ders de vereceksiniz galiba.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Evet.

SERVET YILDIRIM : Ne dersleri?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Biliyorsunuz Merkez Bankası'nda da beraber çalıştığımız çok sevgili arkadaşım Fatih Özatay burada, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde dekan. Onunla beraber ders planlamasını yapmaya çalışıyoruz. Geçmişte faaliyet gösterdiğim alanlarda ders vermem sözkonusu. Özellikle bu Üniversite o bakımdan da cazip geliyor. Camianın önemini anlattım. Üniversite'de de ben mutlaka desteklenmesi gereken farklı unsurlar gördüm. Bu da Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi'nin kendi vizyonu ile ilgili. Bir defa, bu camiayla yakın ilişkisinden dolayı özel sektöre önem veren bir üniversite. Ama sadece özel sektöre değil, kamu ve özel sektör işbirliğine de son derece önem veren bir yapısı var. Bu dikkatimi çekti. Çok kıymetli akademisyenler var veya gelmekte, bu da benim için önemli bir unsur. Ve nihayet Servet Bey, hepimiz öğrencilik yaptık, öğrencilerin çalışmalarını düzgün yapabilmeleri için nasıl desteklenmesi gerektiğini biliyoruz. Burada öğrencilere verilen destek de benim dikkatimi çekiyor. Burslu öğrencilerin sayısı, bunlara sağlanan finansal destek, barınma yardımları, araç gereçler, bunlar da önemli. O bakımdan da ben bu Üniversite'nin ortamını oldukça olumlu buldum.

SERVET YILDIRIM : Burada çok da modern bir kampusteyiz, yani binaları filan gördüm. Bu arada siz TEPAV bünyesindeki bu İstikrar Enstitüsü'nün başkanıınız. Şimdi TEPAV da son zamanlarda adından sıkça bahsettiren bir vakıf, Türkiye Ekonomik Politikaları Araştırma Vakfı. Biraz TEPAV'ı konuşalım isterseniz.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : TEPAV kurulalı birkaç yıl oldu. TEPAV gibi kurumlar, Türkiye'de nasıl bir boşluğu dolduruyor dersiniz, benim evvelden beri özellikle Avrupa'da, Amerika'da gördüğüm düşünce

kuruluşları vardır. Bunlar çok önemlidir. Üniversitelerin yanında bunların da çok önemli yerleri vardır. İşte TEPAV, Türkiye’de böyle bir boşluğu doldurmaya çalışan kurumlardan biri; bu birinci özelliği. Demek ki düşünce kuruluşları çok önemli, düşünce kuruluşlarının üniversitelerle ilişkileri de çok önemli, TEPAV’ın böyle bir rolü var, onun için İstikrar Enstitüsü’nü de TEPAV bünyesinde kurduk zaten.

TEPAV’ın ayırdedici özelliği olarak da şunları söyleyebilirim: Çok kısa zamanda yaptıkları çalışmalar, benim daha Merkez Bankası’ndayken de dikkatimi çekiyordu. İçinde bir Enstitü zaten kurulmuştu, ekonomi politikası araştırmalarına yönelik. Bir tane daha kuruyorlar, Dış Politika Enstitüsü. Çok genç ve kıymetli arkadaşlarla beraber şimdiden çok mesafe almışlar. Bir örnek vereceğim size buradan; Merkez Bankası Başkanı iken de bazı konuşmalarım da değindim, mesela bana göre Türkiye’nin sürdürülebilir büyüme yolunda en önemli sorunlarından biri yönetim sorunu. Bu hala kamuoyunda çok anlaşılmiş bir konu değil. TEPAV’a gittiğiniz zaman Yönetişim Etütleri başlığı altında çalışmalar yapıldığını görüyorsunuz. Bu dahi, kuruluşun nasıl ilerlediği konusunda bir fikir verir diye düşünüyorum.

SERVET YILDIRIM : İsterseniz buradan biraz da güncel ekonomik konulara geçelim.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Elbette.

SERVET YILDIRIM : Görevden Mart’ta ayrıldınız. Uzun süredir de basın karşısına çıkmadınız. Bildiğim kadarıyla bu görevden ayrıldıktan bu yana ilk defa basın önüne çıkışınız, ilk açıklamanız. Bu da bize nasip oldu. Greenspan bile sizin kadar, bu kadar beklemedi, o daha kısa bir süre içinde kamu önüne çıktı. Neden bu kadar beklediniz?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : 31 Ocak’ta, Enflasyon Hedeflemesi Rejimi altında ilk üretilen Enflasyon Raporunu anlatmak üzere çıktım, ondan sonra fazla çıkmak istemedim Çünkü bir atama süreci yaşanacaktı biliyorsunuz, hatta yaşanmaya başlamıştı.

SERVET YILDIRIM : Biraz da sancılı bir süreç oldu.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : O sonra tabii. Bu süreç üzerinde Merkez Bankası Başkanı olarak etkili olmak istemedim. İstedim ki Hükümet rahatlıkla, ferah bir şekilde seçimini yapsın ve görev değişimi olacaksa düzgün, piyasaları rahatsız etmeyecek bir şekilde olsun. Tabii hiç

çıkmadım değil. Öğrencilerden ödül aldım ODTÜ’de, Trakya Üniversitesi’nde. Rifat Hisarcıklioğlu ve TOBB Yönetim Kurulu ile beraber İstikrar Enstitüsünü tanıttık basına. Bu nedenler ile basının önüne çıkmalar oldu ama, onun haricinde ben mümkün olduğu kadar kaçındım. Atama süreci üzerinde etkili olmak istemedim kısacası.

SERVET YILDIRIM : Bundan sonra çıkmaya devam edeceksiniz herhalde.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Tabii, zaman zaman herkes gibi ben de çıkabilirim diye düşünüyorum. Siz Greenspan örneğini verdiniz. Sayın Greenspan Amerikan Merkez Bankası Başkanlığından ayrıldıktan hemen sonra çıktı. Fakat Amerika’da Merkez Bankası Başkanı atama süreci bizdeki gibi olmadı, aylar önce belli idi yeni Başkan’ın kim olacağı. Burada ise, yeni Başkan bir türlü belli olmadı. Özellikle benimle özdeşleşmiş olan Merkez Bankası Başkanı imajının değişimine yardımcı olmam gerekiyordu. Artık o imaj yeni başkanla özdeşleşmeliydi. Dolayısı ile ben çok fazla ortada olmak istemedim.

SERVET YILDIRIM : Yardımcı olmak anlamında belki.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Yardımcı olmak için, ama atama süreci de uzun sürdü biraz, onu da kabul etmek lazım.

SERVET YILDIRIM : Sizin görevden ayrılmanızın ardından biliyorsunuz bir sürü çalkantı oldu. Piyasada çok da kolay isim takılamıyor ama, biz buna isterseniz çalkantı diyelim. Sizin bu çalkantılara ilişkin olarak değerlendirmeniz nedir?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Evet Servet Bey, şimdi düşünüyorum, ben beş yıllık Başkanlık yaptım Merkez Bankası’nda. Bu dönem enflasyonla en mücadele ettiğimiz dönem oldu. Aynı zamanda Türkiye’de dalgalı kur rejiminin uygulandığı dönem oldu. Geriye doğru baktığım zaman şunu görüyorum: Bir defa her çalkantı olduğunda ilk defa olmuş gibi davranıyoruz. Oysa sadece dalgalı kur rejimi döneminde bu son gördüğümüz çalkantı sanırım 7. çalkantı. Yani, bunun Telekom’u var, 2001’de 11 Eylül’ü var, 2002 yazı var, hani seçime gidildiği dönem, Irak krizi var, ben 2003 Ekiminde de ufak bir çalkantı hatırlıyorum, nihayet 2004’ün Nisan-Mayıs ayında bugünlerdekine benzer bir çalkantı da var. Her defasında kafamız karışıyor, neden? Her defasında kur yukarı gidiyor, faizler de yukarı gidiyor. Birdenbire neyi yanlış yaptık, neyi nasıl doğru yapacaktık, herkes konuşuyor.

SERVET YILDIRIM : Bu defa nasıl bir kafa karışıklığı, yine benzeri bir kafa karışıklığı mı?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Şimdi benzer yönleri de var açıkçası, benzemez yönleri de var. Çok uzun zamandır bütün bu çalkantı dönemlerinde bir defa bir cari açık tartışmasının içine giriyoruz, çünkü Türkiye'nin giderek büyüyen bir cari açığı var. Burada doğru nedir, yanlış nedir diye baktığımız zaman gördüğümüz şey şu: Evet, Türkiye'nin cari dengesinin milli gelire oranı henüz istikrar kazanmıyor, biliyoruz ki bu yıllardır böyle. Cari dengeden petrol ithalatını çıkardığımız zaman bile henüz istikrar kazanmadığını görüyoruz, bu bir sorun. Ve ondan sonra kafa karışıklığımız başlıyor. Diyoruz ki, bunun sebebi nedir; Türk parası aşırı değer kazanmıştır. Yıllarca şikâyet etmemişiz değer kaybetmesinden. Şimdi değer kazanmasından şikâyet ediyoruz. Bu yüzden cari açık sorun oldu diyoruz. Derken Türk Parası değer kaybediyor. Ne beklersiniz? Ödemeler Dengesi bekleyişlerini olumlu etkilemesi, cari dengeye ilişkin kaygıların giderilmesi. Hayır. Bir de bakıyoruz, ithalata nasıl kısıtlar koyarız, Türkiye'de ara malı üretimini nasıl teşvik ederiz, bunları tartışmaya başlıyoruz. Şimdi ben merak ediyorum, eğer cari dengenin bozulması kur yüzünden oluyorsa, diğer tedbirlere ne gerek var? Yok, kur değil bu tedbirlere çözülecek bir sorun ise dört senedir niye yapmadık o zaman ?

Ama bu kafa karışıklıklarından sadece bir tanesi. Mesela yine cari açıkla alakalı bir şey, bunu basına bakın görürsünüz. Efendim, cari açığımız var, o zaman faizleri düşürmeliyiz ki Türk Parası değer kaybetsin, bu durumu düzeltsin. Ama bir de şu görüş dile getiriliyor: Madem cari açığımız var, sermaye çekmek zorundayız, dış ödemeler dengemizi sağlamak için. O zaman faizlerin yukarıda olması lazım. Bunların ikisi de iktisat. Tabii kafa karışıklığı sadece bu noktalarda da değil. Bakın, siz de basının içinden geliyorsunuz. Yakın zamana kadar, bu çalkantıya kadar, ağır bir resesyona gidiyorduk, böyle düşünceler vardı. Şimdi ne diyoruz iç talepte balon var, patladı; buyurun, Türkiye'deki kafa karışıklığının boyutlarını anlayın.

SERVET YILDIRIM : Tabii yine de resesyon çok yaygın bir düşünce değildi o arada, yani bunu savunan görüşler vardı ama, çok yaygın bir düşünce değildi.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Hangisi?

SERVET YILDIRIM : Resesyona gittiğimiz.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Hayır, böyle düşünceler vardı, günlük basında bol miktarda yeraldı. Şimdi bana göre, iç talebin balon olarak patladığı düşüncesi de belki o kadar yaygın değil. Yine de bu düşünceler var. Ben sadece bunların kafa karışıklıklarına bir örnek olarak vermek istiyorum. Kfa karışıklıkları sadece bunlarla da sınırlı değil.

SERVET YILDIRIM : Mayıs'tan bu yana çalkantılara ilişkin olarak değerlendirmeler yapılırken, mevcut Merkez Bankası yönetiminin yaptığı uygulamalar eleştiriliyor, onun üzerinde duruluyor. Ama sizin döneminize yönelik eleştiriler de var. Mesela, faiz indiriminde yavaş davrandığınız gibi. Eğer faiz indiriminde biraz daha hızlı davransaydınız şu anda farklı bir dengede olurdu, belki bu durum olmazdı gibi. Ya da işte Şubat ayındaki o ünlü bir gündeki 5 milyar doların üzerinde döviz alımı yaptınız, inen döviz desteklemek dedi piyasa, buna, siz oynaklık dediniz. Bu eleştirilere ilişkin olarak ne diyorsunuz?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Merkez Bankası'nın yüksek faizden ve düşük kurdan yana olduğu, yani bir faizci olarak hareket ettiği düşüncesi hep dile getirildi. Fakat bir türlü anlaşılacak istenmeyen şey Türkiye'de, Merkez Bankası'na verilen görevin fiyat istikrarı olduğu. Merkez Bankası Kanunu'nun, ancak fiyat istikrarı sağlanır ve kullanırsa sürdürülebilir büyümenin mümkün olacağı ve hükümete destek verileceğini söylüyor olması. Bu bir türlü anlaşılacak istenmiyor Türkiye'de.

SERVET YILDIRIM : Böyle bir yasal görevimiz vardır diyorsunuz.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Sadece yasal değil, aynı zamanda mantıklı. Çünkü, artık bunu biliyor olmamız lazım, ekonomik istikrar olmadan, ki fiyat istikrarı da onun en önemli parçası, zaten sürdürülebilir büyüme ortamına geçmeniz mümkün değil. Bunu anlamak istemiyoruz. Çıkarlarımız belki başka türlü icap ettiriyor veya başka düşüncelerimiz de var olabilir. Enflasyonla mücadelenin ne kadar önemli olduğunu anlamayınca, bu mücadeleyi Merkez Bankası'nın nasıl sürdürdüğünü de anlamak istemiyoruz. Nasıl Merkez Bankası'nın kısa vadeli faizleri, enflasyonla mücadeleye yönelik olarak kullandığını da anlamak istemiyoruz. Şimdi size bir tek şey söyleyeyim: Faizleri Merkez Bankası yüksek tuttu deniyor değil mi? Biliyor musunuz ki, evet dört sene enflasyon hedefi tuttu bu ülkede ama 2005 yılının sonunda yüzde 8'lik hedefi ne kadar zor tutturduk ? Bugünlerde hiçbir şey okuyor musunuz o konuda basında? Okumazsınız, çünkü anlaşılmadı. Enflasyonla mücadelenin ne kadar önemli olduğu anlaşılmadığı gibi, o hedeflerin, özellikle de son hedefin hiç de kolay

tutmadığı da anlaşılmadı. Bu durumda faizlerin yüksek seyrettiğini söylemek mümkün değildir.

SERVET YILDIRIM : Peki, döviz müdahalesine ilişkin olarak Şubat ayındaki, o zaman piyasaya enjekte edilen Türk Lirası...

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Bu arada bir şey daha söyleyip oraya geçmek istiyorum. Bu ülkede yüksek olduğu iddia edilen faizler dört yıldır beklenenin ötesinde büyüme ortaya çıkmasını engellememiştir. Sanıldığı gibi kurların düşük seyretmesinin nedeni de faizler değildir. Şimdiki dönemde de bunu gayet iyi görüyoruz. Yüksek faize rağmen kurlar ne kadar yukarı olduğuna da görüyoruz.

Şimdi sorunuzun diğer kısmı, Merkez Bankası çok döviz aldı , çok likidite verdi deniyor. Acaba bunun enflasyon üzerinde ya da iç talep üzerinde etkisi ne oldu, parasal genişlemenin ne etkisi oldu. Şimdi bakın çok güzel bir soru aslında. Size demin dedim ya kafa karışıklıklarının sonu yok bu ülkede diye. Bir kafa karışıklığı da burada var. Aylarca basına bakın, hatta bu dönemde dahi bakın, ne göreceksiniz. Efendim, yeterince döviz almadı, 5-10 milyar dolar daha alsaydı kurlar daha yukarıda olurdu, bu çalkantı olmazdı. Yahut kurlar bugünkü seviyesine daha yavaş yavaş gelirdi. Nasıl olacak? Daha fazla döviz alarak. Bu da söyleniyor, tam tersi de söylenebiliyor: Fazla döviz aldı, çok likidite verdi, o yüzden böyle oldu. Tabii ki ikisi de yanlış, hiç şüpheniz olmasın. Ama Türkiye’de tartışmalar bu kafa karışıklığı içinde devam edecektir.

Servet Bey, 2001’e geri gidelim ve şunu görelim: 2001’de krizden hemen sonra Merkez Bankası’nın ve Hazine’nin kamu bankası operasyonları yapılmıştır. Milli gelirin 8’de 1’i kadar bir likidite verilmesi sözkonusudur. O günden beri de bir likidite fazlası vardır. O kadar ki, o tarihlerde birtakım iktisatçılar bu nasıl iştir, bu gidişle hiper enflasyon olur demişlerdi. Oysa ne olduğunu biliyorsunuz enflasyonda; birinci söyleyeceğim şey bu. İkincisi, bu kadar likidite fazlası varken Türkiye ekonomisinde 2001’den beri, Merkez Bankası o günden bugüne 40 milyar dolardan fazla para almıştır. 40 milyar dolardan fazla para almış ve bunun karşılığında Türk parası likiditeyi vermiştir. Soruyorum, bu ülkede dört sene enflasyon hedefleri tutmadı mı? Bunları niye göz ardı ediyoruz şimdi, bunu anlamakta güçlük çekiyorum.

Ekonomide fazla likidite ne demektir? Likidite çok ise, Merkez Bankası’nın analitik bilançosunun büyüyeceği kesindir. Çünkü Merkez Bankası bu likiditeyi çekecek, açık piyasa işlemleri yolu ile, bu da bilançoyu büyütecektir. Analitik bilançonun büyümesinin gösterdiği şey sadece

budur. Ve bu fazla likidite, iç talebi körüklemek yerine çekilebiliyorsa Merkez Bankası tarafından, enflasyonist etkisi olmaz, zaten olmamıştır. Bunu çok iyi anlamamız gerek.

Bir şeyi daha söyleyeceğim size; her türlü çalkantıda, 11 Eylül'de oldu, Irak krizi sırasında oldu, piyasalarda fazla likidite varken daha da fazla likidite verecek şekilde operasyonlar düzenlemedi mi Merkez Bankası? Bütün bu yıllarda, Irak krizi yılı, 2003 te mesela, bu yıllarda hep enflasyon hedefi tutmadı mı? Bütün bunları unutuyoruz, biraz toplum olarak kısa hafızalı olduğumuz da bir gerçektir. Böyle tartışmalar yapıyoruz geçmişçi çabuk unutarak, ama tabii ki tartışma yapılmasına karşı değilim.

SERVET YILDIRIM : Peki, çeşitli nedenleri saydık, onlar değil dediniz. Son gelişmelerin temel nedeni ne o zaman size göre, yani bunları nasıl açıklıyorsunuz? Son gelişme derken Mayıstan bu yana...

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Bakın, notlarıma baktım, ben tabii bütün bu dönemde her ne kadar basına çıkmadıysam da gelişmeleri çok dikkatli takip ettim. Bir şey daha söylemek istiyorum. Bir de parasal genişleme konusu var. Çok fazla parasal genişleme oldu, o yüzden enflasyon arttı, deniyor.

Parasal büyüklüklere de bakabiliriz. Mesela, para tabanı çok hızlı büyüyor Türkiye'de. Doğrudur, 2005 başından beri özellikle hızlı büyüyor. Biz acaba yeni mi fark ediyoruz parasal genişlemeyi? Nedenini şimdi söyleyeceğim. En geniş para arzına bakalım bir de: M2YR, hem döviz hesapları, hem TL hesapları, hem de repoları dahil eden para arzı rakamı. Oraya bakıyorsunuz, 2002 yılının birinci çeyreğinden itibaren, 4 yıldır reel olarak artış var. Düşünün bütün bu yıllar boyunca enflasyon hedefleri tutmuş bu ülkede. Neyi anlamakta güçlük çekiyoruz bana göre? O da şu: Siz bir ülkede istikrarı sağlıyorsanız, siz o ülkedeki ekonomik birimlere güven veriyorsanız, o ülkede para talebi reel olarak artar ve bu da enflasyonist değildir. 2005 yılının sonuna kadar görünen budur, tabii ki bekleşler kanalı üzerinde etkili olmuştur para politikası.

SERVET YILDIRIM : Buradan şimdi nedene gelirsek?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Ben nedene gelmeden evvel yine notlarıma bakacağım, bir iki şey daha söyleyeceğim müsaade ederseniz ve vaktimiz de varsa tabii.

Şimdi efendim, biz çok etkilendik bu dışarıdaki gelişmelerden. Neden? Bizim cari dengemiz bozuktu, bizim cari açığımız çok fazlaydı, öyle mi?

Ben de döndüm istatistiklere baktım İstikrar Enstitüsü'ndeki arkadaşlarla beraber. Bakınız, 9 ülke; Litvanya'da cari dengenin milli gelire oranı yüzde 7, Bulgaristan'da yüzde 12, diğerleri bunların arasında. Bunların bir kısmı Doğu Avrupa'da, bir kısmı Asya'da. Bu ülkelerin tamamında cari açığın milli gelire oranı bizimkinden daha fazla. Bu ülkelerin hiçbirisi son dış gelişmelerden bizim kadar etkilenmedi oysa; pek çok kimsenin görmek istemediği bu gerçeğin altını çizmek gerekiyor. Türkiye ekonomisinde bir kırılma var hakikaten. Ama bu cari dengeden ne ölçüde kaynaklanıyor, ne ölçüde de enflasyonda ve kamu borcunda aldığımız mesafeye rağmen hala buralarda gidecek, alınacak mesafe olmasından kaynaklanıyor, bunu göz önüne almamız gerekiyor. Bir gerçeği kabul etmemiz gerekiyor bu arada: Bu ülkede tasarruf oranı belli bir seviyededir. Bunun akşamdan sabaha artması mümkün değildir. Ama yatırımlar hala yüksek seyretmektedir, birinci çeyrek sonu itibarıyla söylüyorum ve böyle bir ortamda cari açığının olmasından daha normal bir şey yoktur. Zaten benzer görüşler de dikkate getirilmeye başlandı.

Bir şey daha; efendim, bir sıcak para sözüdür gidiyor biliyorsunuz, sıcak para edebiyatı diyorum ben buna, sıcak para politikası yüzünden bu hale geldik, deniyor. Benim eski sunumlarımda, yani Merkez Bankası'ndayken yaptığım sunumlarda görülebilir, son üç yılda, 2003, 2004, 2005, sıcak para dediğimiz kısa vadeli sermayenin Türkiye'nin ödemeler dengesinin sermaye dengesi içindeki payı dramatik bir şekilde azalmıştır. Türkiye'ye doğrudan yabancı yatırım girmektedir, Türkiye'ye orta ve uzun vadeli sermaye girmektedir, sıcak paradan dolayı olan kırılma zaman içinde azalmaktadır. Hiç mi yoktur? Tabii ki vardır. Üstelik bunun bir kısmı da yerleşiklere aittir. Yani, yerleşiklerin geçmişte dışarı çıkardığı paralar da bu son yıllarda içeri girmiştir. Bu konunun da mutlaka dikkate alınması gerekiyor diye düşünüyorum.

SERVET YILDIRIM : Evet, o zaman şimdi son gelişmeleri nedeni ?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Servet Bey, ben sizi biraz daha merakta bırakacağım ve bir unsur daha ele alacağım: Enflasyon. Özellikle de şu andaki enflasyon değil, Nisan sonundaki enflasyon ve Merkez Bankası'nın buna verdiği tepki. Çünkü bazı olumsuz gelişmelerin başlangıcında Merkez Bankası'nın faiz kararı da gösteriliyor, biliyorsunuz. Onu da söyledikten sonra, umarım vaktimiz vardır, bana göre asıl nedenlerin ne olduğuna geçelim.

Nisan sonunda bir enflasyon rakamı çıkıyor, o rakamlar çıkar çıkmaz eyvah dedim, inşallah Merkez Bankası'nın aylık duyurusu iyi okunmuş, anlaşmıştır...

SERVET YILDIRIM : Yani, Mayıs başında açıklanan... Ondan önce Merkez Bankası'nın faiz indirimi var tabii. Onu da tartışacağız, evet...

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Hiç şüphesiz. Haklısınız, enflasyon rakamı sonra çıkıyor, duyuru daha evvel çıkıyor ve ondan da evvel bir faiz indirimi var. Umarım dedim, açıkladılar bir çok şeyi, bunlar iyi okunur, inşallah Merkez Bankası'nın orta vadeli bir perspektifle enflasyon meselesine baktığı artık anlaşılır, o şekilde yorumlanır. Yoksa maalesef faiz kararı ters anlaşılacak. Korktuğum da başıma geldi. Bir kere daha maalesef, kamuoyunda bir aylık rakamı ele aldık, başka hiçbir şey olmuyormuş gibi ortaya koyduk, o bir aylık rakamı da maalesef iyi yorumlayamadık. Bakın hiç uzağa gitmeye gerek yok, hocamız Fatih Özatay dün ve evvelki gün bunları yazmış. Rakamlara baktığımız zaman alkollü içkileri, tütünü görüyorsunuz, petrolün etkisini görüyorsunuz, altın fiyatlarının etkisini görüyorsunuz. Ki bunların bazıları, ayrıca hizmetler sektöründeki katılıklar, 2005'in yaz aylarından itibaren Merkez Bankası aylık duyurularında 2006 hedefini tehdit eden unsurlar olarak yer almıştır. Nisan için gıdaya da baktığınız zaman işlenmemiş gıdada bir artış var, doğrudur, burada zaten bir oynaklık da var, ama iç talep arttı deniyor oysa işlenmiş gıdada böyle bir şey görmüyorsunuz. Bunu iç talep tartışmalarına ışık tutmak için söylüyorum.

Çekirdek enflasyon bize bütün bu yüzeydeki göstergelerin söylediğinden başka bir şey söylüyor. Bu ortamda Para Politikası Kurulu pekâlâ faizleri düşürme kararı alabilirdi, almıştır, bana göre alınan karar yanlış değildir.

SERVET YILDIRIM : Yani, siz de olsanız Nisan'daki kararı gene alır mıydınız?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Ben de olsam alırdım, onu daha da rahat söylüyorum. Ben olmayınca yalnız, bir unsur var. Ben gitmişim, dolayısıyla yeni bir başkan gelmiş, işte orada tek çekincem ortaya çıkıyor. Acaba diyorum, atama sürecinin epey politize olduğunun düşünüldüğü bir ortamda bu karar bir ay daha ertelense miydi? Sadece bu nedenle ama. Ama bu yüzden de Para Politikası Kurulu'nu eleştiremiyorum. Oradaki insanların ve onları destekleyen Merkez Bankası birimlerinin en iyi teknisyenler olarak hareket etmelerini her zaman beklemişken, niye atama sürecini dikkate almadı demek de bana göre pek haklı bir eleştiri olmaz.

SERVET YILDIRIM : alkantıların nedeni Merkez Bankası'nın faiz indirmesi ya da Merkez Bankası'nın durumu analiz etmesinde bir sorun değil o zaman?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Değil, bütün bunların hiç birisi değil. Ne oldu dersiniz, bakın bütün bu kafa karışıklığının olduğu ortamda ben yine mümkün olduğu kadar bilgiye dayanarak sorunuza cevap vermeye çalışacağım.

Bütün bu çalkantı dönemini ikiye ayırmanız gerekiyor. Mart-Nisan ayrı, Mayıs'tan sonrası, Haziran'ın bir noktasına kadar, ayrı bir hikâye.

Mart-Nisan'da ne oldu dersiniz; Türkiye'nin borç ödeme yeteneğini fiyatlandıran, mesela credit default swaplar var, mesela Türkiye bono ve tahvillerinin spread'lerine ilişkin göstergeler var, EMBI spread dedikleri. Bunların günlük evrimine baktığınız zaman iki şey görüyorsunuz:

1- 2 Mart'tan itibaren dışarıda pek olumsuz bir gelişme olmadığı halde Türkiye için bunlarda bozulma başlıyor. Çok enteresan, 2 Mart'ta bozulma başlıyor, bir tarihe kadar, o tarih nedir biliyor musunuz? 18 Nisan. Bu 18 Nisan'da ne oluyor?

SERVET YILDIRIM : Merkez Bankası'nın atama sürecine ilişkin mi?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : 2 Mart'ta olan şey, tedirginliğin giderek, Merkez Bankası'ndaki atama süreciyle ilgili olarak, artmaya başlaması. 18 Nisan'da olan ise bütün o sancılı dönemden sonra nihayet Merkez Bankası'nın bir başkana kavuşmuş olması. Nitekim 18 Nisan'dan Mayıs başına kadar, yani Sayın Durmuş Yılmaz göreve geldikten itibaren aslında görelî bir düzelme de var. Bu da gösteriyor ki, kimimiz kabul ediyoruz, kimimiz kabul etmiyoruz, ama maalesef Merkez Bankası atama süreci, bozulmada önemli rol oynamıştır.

SERVET YILDIRIM : Nasıl olmalıydı?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Nasıl olmalıydı dersiniz, şimdi burada ben kendi görüşümü söyleyeceğim, ama diğer görüşlere de saygılıyım, onlardan da söz edeceğim ve bir sonuca belki varabiliriz. Batıya bakalım, Amerika'ya, Avrupa'ya bakalım ve şunu anlamaya çalışalım; niçin herhangi bir Merkez Bankası başkanının süresi dolmadan aylar evvel yerine yenisi atanıyor?

SERVET YILDIRIM : Bu, çok yazıldı çizildi.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Kamuoyuna atama süreci gayet iyi bir şekilde sunuluyor. Bunun Amerika'da örneği var, bunun Avrupa'da da örneği var. Avrupa Merkez Bankası'nın başkanlarını da son dakikada sürprizle falan öğrenmiyorsunuz ya da makam boşaldıktan sonra olmuyor bu işler.

SERVET YILDIRIM : Eski ve yeni başkanlar beraber bir araya gelip çalışma şansı da yakalıyor.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Tabii, o da çok önemli. Bu riskleri almamak gerek. Mesela, Durmuş Bey'in maalesef o avantajı tam olarak olmadı. Tam olarak olmadı diyorum, çünkü kendisi sorumlu mevkilerdedir ve bir bakıma oldu. Ama, keşke önceden bütün bunlar bilinseydi diyorum ve beraber de sadece Başkanlık görevini yürütmeye yönelik olarak çalışma imkanı olsaydı. Ama, karşı görüşe de saygı duymuyor değilim. Karşı görüş şuydu: Önceden ilan edilirse yeni başkan, her kimse, kamuoyunda yıpratılabilir. Ki maalesef bu atama sürecinde bir günahı olmayan bürokrat ya da akademisyen bir çok insanın da yıpratıldığını gördük. Dolayısıyla karşı görüşü de pek hafife almak mümkün değil, ama yine de ben kendi görüşümde ısrar ediyorum ve diyorum ki Sayın Durmuş Yılmaz, 14 Mart tarihinde göreve gelseydi gelişmeler büyük ölçüde farklı olabilirdi.

SERVET YILDIRIM : Bu kadar sert belki yaşanmayabilirdi diyorsunuz.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Kesinlikle.

SERVET YILDIRIM : Burada tabii enflasyon hedeflemesine geçmemizin de bir özelliği var. Yani ilk defa bir enflasyon hedeflemesine geçiyorsunuz ve yeni başkan bir anlamda kucağında buluyor yeni hedefi. Çünkü o hedef belirleme sürecinde belki geçen yılın sonunda başkanın ismi belli olsaydı orada dahil olabilirdi.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Şimdi, bu görüşe katılmıyorum. Çünkü kurum dışından bir başkan olsaydı, başka isimler de geçti, dediğiniz olabilir. Ama Sayın Erdem Başçı ya da Sayın Durmuş Yılmaz zaten Para Politikası Kurulu üyesi oldukları için bütün o karar sürecine dâhildiler. O bakımdan değil.

SERVET YILDIRIM : Ama biliyorsunuz Durmuş Yılmaz değildi, bünye dışından birisi önce atanmak istendi, olmadı.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : O sonraki olay. Ama enflasyon hedefi saptanırken daha sonra bu konuya geleceğim vaktimiz olursa, tabii ki sürece dâhildiler. Hükümet de dâhil zaten. Öte yandan daha kötü olabilirdi tabii. Bütün bu sürece dâhil olmayan birisinin, üstelik daha da geç göreve gelmesi bize daha kötü şeyler de yaşatabilirdi, ondan hiç şüphe yok.

SERVET YILDIRIM : Peki, Mayıs'tan sonra ne oldu o zaman, yani Mayıs'tan sonra olanları nasıl açıklıyorsunuz?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Mayıs başı itibariyle durum şu: Maalesef yeni bir başkanımız da olmakla beraber ve bu iyi karşılanmakla beraber atama sürecinin bu şekilde yaşanmasının getirdiği bir olumsuz etki var. Bunun yanı sıra enflasyon rakamının ve faiz kararının bana göre yanlış anlaşılmiş olmasının da etkisi var. Bunlar varken, bütün bunların üzerine aynen 2004'te olduğu gibi, 2003'te de olduğu gibi dış gelişmeler de geliyor. Dışarıdaki konjonktürün bozulması durumu. Sermaye hareketlerinin serbest olduğu, kambiyo kontrollerinin olmadığı bir ülkede de doğal olarak etkileneceksiniz, etkilenmeye başlıyorsunuz. Bir de artık Merkez Bankası başkanı olmadığımı göre siyasi konularda da konuşabilirim, ama burada da kişisel fikrimi söylüyorum, cumhurbaşkanlığı seçimi sürecinin sancılı geçeceğine dair bir kanaat sanırım Mayıs ayı itibariyle yerleşmeye başlıyor. Bu da tehlikeli bir olay.

SERVET YILDIRIM : O açıdan şu anda nasıl değerlendiriyorsunuz? Hâlâ Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin belirsizlik var. Yani, bundan sonra da tekrar etkilenmeye devam eder mi ekonomi, finans piyasaları?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Servet Bey bakın, hiç siyasi tarih uzmanı olmaya gerek yok. Türkiye demokrasi tarihine bakın bunu görürsünüz: 50'lerin sonuna bir bakın önce. Parlamento'da çoğunluğunuz var, Cumhurbaşkanı seçiliyorsunuz. 70'lerin sonundaki duruma bakın, sonra 80'lerde merhum Özal'ın Cumhurbaşkanı seçilmesine bakın. Bunları, örneğin 9. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in seçilmesi, daha evvel merhum Fahri Korutürk'ün seçilmesi ile kıyaslayın, ne demek istediğimi anlarsınız. Bu ülkede Parlamento'da çoğunluğunuz olsa dahi bir genel mutabakat sağlayarak bu süreci geliştirmeniz gerekiyor, o zaman sancı olmuyor, dolayısıyla diğer alanlara olumsuz bir etkisi olmuyor. Ama bu olmaz ise, merhum Özal'ın seçiminde olduğu gibi olursa mesela,

birtakım sancılar yaşamaya devam ediyoruz. Ben sadece bunu söylüyorum önümüzdeki dönem için, evet...

SERVET YILDIRIM : Biz tekrar o zaman çalkantıya dönersek, şimdi çalkantı sırasında Merkez Bankası eleştirildi ve bazı aksiyonlar aldı. Merkez Bankası harekete geçti, özellikle çalkantının ikinci döneminde. Buradaki Merkez Bankası operasyonlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Geç kalıp kalmadığı yönünde eleştiriler vardı, baştan tepkisiz kaldı, sonra harekete geçti diye eleştiriler var. Bunları nasıl değerlendiriyorsunuz?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Bunu söylemeden evvel unuttuğum için notlarıma baktım, bir şey söyleyeyim. Bütün bu süreç, hani tartıştık ya başından itibaren, bütün bu süreçte yapısal reformların zamanında yapılabileceğinin, bu süreci devam ettirmekte ne kadar kararlı olup olmadığımızın da belli bir etkisi var ve olmaya da devam edecek.

Servet Bey, herhangi bir Merkez Bankası operasyonu benim dönemimde, benden evvel ya da benden sonra, hiç fark etmez, ne yapılırsa yapılsın mutlaka birileri erken yapıldı, birileri geç yapıldı diyecektir, birileri yetersiz bulacaktır, birileri de fazla bulacaktır. Ondan hiç şüpheniz olmasın. Bundan daha kolay bir şey yoktur. Oysa operasyonlar aldıkları sonuçlara göre ölçülmelidirler ve Merkez Bankası'nın Haziran ayında yaptığı operasyonun etkili olduğu gayet açık bir şekilde bellidir.

Bu operasyon başka türlü de olabilirdi. Ben çok düşündüm, geçmiş operasyonlarla bunu kıyasladım, içinde bulunan koşullar açısından. Biraz evvel de örneğini verdim, başka koşullarda bir kredibilite sorunu olmasa, iletişim politikası iyi kullanılsa, sadece dışarıdan gelen bir etkiye örneğin, likidite çekmek değil likidite vererek, likidite fazlası olduğu halde likidite vererek de tepki verebiliyorsunuz, bu olabilirdi. Fakat Mayıs'tan sonra ortaya çıkan koşullarda, ki demin bütün detayını konuştuk, bütün unsurları saydık, artık Merkez Bankası'nın farklı bir şey yapması gerekiyordu. Nitekim fazla likiditeyi geri çekti ve onun yanı sıra bana göre ancak geçici bir süre sürdürebileceği döviz satış ihalelerini yaptı. Niye geçici bir süre diyorum? Zaten kendileri de o şekilde yaptılar, herhalde öyle düşünmüş olmaları lazım. Çünkü her ikisini birden kullanamazsınız, ya faizi kullanacaksınız, ya kuru kullanacaksınız, kambiyo kontrollerinin olmadığı ve sermaye hareketlerinin serbest olduğu bir ortamda. O bakımdan operasyon bana göre başarılı olmuştur.

SERVET YILDIRIM : Zamanlama açısından bakıldığında, Merkez Bankası'nın bir durum değerlendirmesi yaptığı raporlar yayınlandı. 3-4 gün sonra arkasından ters yönde ya da farklı yönde politika hareketleri geldi.

Yani sorun yok, enflasyonun görünümü tamam işte ortalarda aşağı doğru denildi, 3-4 gün sonra tekrar olağan üstü toplantıya çağırıldı Para Politikası Kurulu ve yüksek bir faiz artırımını... Burada acaba Merkez Bankası'nın analiz etme yeteneğinde mi bir sorun var?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Hayır, katiyen değil. Bakın şimdi Merkez Bankası önce orta-uzun vadeli perspektifi size vermeye çalışarak, onu nasıl gördüğünü söylüyor. Ama Merkez Bankası da her kurum gibi ya da her kişi gibi o anda elindeki veriler neyse, o anda hâkim olan koşullar neyse, o çerçevede davranır. Şimdi, böyle bir şey söylüyor size Merkez Bankası orta vadeli perspektifle ilgili. Derken ertesi gün ya da daha ertesi gün birtakım gelişmeler oluyorsa piyasada, ben söyleyeceğimi iki gün önce söyledim, artık yeni bir şey yapamam diyemez. Tam tersine süratle hareket eder ve gerekli tedbirleri alır. Yaptıkları budur, yapılan tamamen doğrudur.

SERVET YILDIRIM : Evet, peki bundan sonra ne olur Süreyya Bey? Yani, sizin bundan sonrasına ilişkin olarak tahminleriniz nedir, ne yapılmalı, ne olur?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Servet bey, umarım vaktimiz var, biraz daha konuşacağım...

Şimdi, bütün olup bitenden görelî bir sükûnet de piyasalarda olduğuna göre bazı dersler çıkarmamız gerekiyor. Bir, Merkez Bankası bağımsızlığı çok önemlidir, bu bağımsızlığa zarar verecek davranışlardan kaçınalım. Bu konuda hepimizin yapacağı şeyler vardır, Hükümet'in Meclis'in, kamuoyunun, sivil toplum örgütlerinin, iş camiasının, üniversitelerin, herkesin yapacağı şeyler vardır. Tabi ki Merkez Bankası'nın da her zaman yapacağı şeyler vardır.

İkincisi, şu yaklaşımdan kaçınalım: İşler iyi giderken sadece Merkez Bankası mı yapıyor, Merkez Bankası'na mal edemeyiz diyoruz, işler kötü giderken Merkez Bankamızı ortada bırakıyoruz, sadece arkasındayız diyoruz. Bu yaklaşımlardan lütfen kaçınalım. Merkez Bankası'nın 5 yılda neler yaptığı ortadadır. Bağımsızlığına imkan verilirse önümüzdeki 5 yılda da çok iyi şeyler yapacağına hiç şüphem yok.

Ondan sonra, bazı konularda kafamızdaki şüpheleri çözelim; enflasyona kilitlendi de Merkez Bankası, ondan böyle oldu demeyelim. Merkez Bankası Kanunu'nun 4.Maddesi gayet açıktır, demin söyledim. Enflasyona tabii kilitlenecek, çünkü sürdürülebilir büyümenin anahtarı fiyat istikrarıdır. Lütfen artık bu temel gerçekleri öğrenelim. Burada sivil toplum örgütlerine

de sözümler var: Enflasyon hedefini bu ülkede sadece Merkez Bankası saptamaz, hükümetle beraber saptar. Aralık ayında falan da saptamaz, çok daha evvel saptar. Bu bir detay gibi gelebilir ama, hayret ediyorum, bu dahi henüz maalesef bilinemiyor.

Artık şu gerçeği kabul edelim; bu ülkede neredeyse 20 yıldır kambiyo kontrolleri kalkmış ve sermaye hareketleri de serbestse, tabii ki dışarıdaki olumlu ve olumsuz gelişmelerin içeride bir yansıması olacaktır.

Yapısalın zaten önemini söyledim.

SERVET YILDIRIM : Son popüler tartışmalara ilişkin görüşlerinizi merak ediyorum: Kur rejimiyle ilgili tartışmalar. Şimdi dalgalı kur rejimi var, Merkez Bankası kura müdahale etti, müdahaleli dalgalı kur rejimi dendi, başka isimler takıldı. Kur rejiminin değişmesi, kur politikasının değişmesi söz konusu olabilir mi, olmalı mı, yani böyle bir ihtiyaç var mı?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Dalgalı kur rejimi ya da başka bir kur rejimi, rejim Hükümet'le beraber Merkez Bankası'nın saptadığı bir şeydir. Ama rejim saptandıktan sonra bir defa, lütfen kur politikasından Merkez Bankası'nın sorumlu olduğunu kabul edelim. Bu birinci söyleyeceğim şey. Ondan sonra şu gerçeği kabul edelim: Sıkıntı kur politikasından değil, şunu anlamamamızdan çıkıyor: Biraz evvel de söyledim, sermaye hareketleri serbest ve kambiyo kontrolleri de yoksa bir yerde, Merkez Bankası'ndan hem faizi hem kuru kontrol etmesini bekleyemezsiniz. Böyle şey olmaz. Böyle iddia edenler olabilir, bu her zaman tartışılabilir, saygı duyarım. Ama ben 26 yıllık Merkez Bankacı olarak söylüyorum: Bunun yolu yoktur. Biz Türkiye'de bir türlü buna alışamıyoruz. Biz istiyoruz ki, kur efendim şurada olsun, ama faiz de burada olsun. İkisi birden mümkün değil, birinde istediğinizi yapıyorsa Merkez Bankası, öbürünü bırakmak zorunda.

Şimdi efendim, serbest dalgalı kur var, yönetilen dalgalı kur var. Bir kere serbest dalgalı kur daha ziyade kitaplarda olan bir şeydir. Merkez Bankası hiç müdahale etmese bile döviz piyasalarına, faiz gibi bir aracı kullandığına göre, bunun etkilerinden dolayı, tam serbest bir dalgalı kurdan bahsetmek mümkün değildir. Yani, bir anlamda ister istemez yönetme durumu zaten ortaya çıkıyor.

İkincisi, yönetilen dalgalı kurla ilgili makaleleri lütfen doğru yansıtım kamuoyuna. Bunlardan benim okuduklarım, örneğin **Goldstein**, Merkez Bankası bir bant koysun ya da bir hedef koysun falan demiyor, böyle bir şey yok. Yani, bunların da iyi anlaşılması lazım.

Artık bir şeye alışmamız gerekiyor, kur uzunca süre, ne bileyim 1.33'te gidiyor mesela, olur mu böyle dalgalı kur, kur çakıldı kaldı diyoruz. Derken birtakım gelişmeler oluyor, efendim 1.55, 1.60, 1.70 oralara çıkıyor, olur mu böyle şey, dalga boyu çok yüksek diyoruz. Artık ne istediğimizi bilelim. Dalgalı kur rejimini çok daha iyi özümsememiz gerekir diye düşünüyorum.

Peki, kur istikrarı hiç mi önemli değil? Kur istikrarı tabii ki önemli, ama kur istikrarının nasıl elde edileceğine bakmak lazım, bu suni bir şekilde Merkez Bankası'nın dalgalı kur rejiminde kuru kontrol etmeye çalışması ile değil, ama ekonomik istikrarda mesafe alınmasıyla olacaktır. Onun haricinde birtakım hareketler, Dolar ve Euro'da olduğu gibi, tabii ki olacak. Bunları da doğal karşılamanız gerekiyor ve lütfen şu da söylenmesin: Efendim, bu ülkede yabancı para kullanımı çok yaygın. Dolayısıyla Dolar ve Euro'daki dalgalanma gibi bizde olmamalı, kur istikrarını bir şekilde Merkez Bankası sağlasın demeyelim. Eğer dolarizasyon sorunu varsa Türkiye'de, o zaman dolarizasyonla mücadele diye de bir konu gündemimizdedir diye düşünüyorum. Dolarizasyonla mücadele konusundaki çalışmalar Merkez Bankası'nda benim zamanımda başlamıştı, sanırım devam ettirecekler. Para reformu bu ülkede herhalde boşuna yapılmadı.

SERVET YILDIRIM : Evet, geldik son soruya. Sizin öngörünüzü, tahmininizi almak istiyorum, orta vadeli görünüme ilişkin, ekonominin orta vadeli görünümü sizin değerlendirmenize göre nasıl?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Bunun senaryolar dâhilinde ele alınması gerekir. Ben kabaca iki senaryo ele alacağım, söyleyeceklerimin bir kısmı da tekrar olacak.

Bakın şimdi, biri olumsuz olsun senaryoların, öbürü de olumlu olsun. Olumsuz senaryoda Merkez Bankamızı rahat bırakmıyoruz, zaten sindirememiştik ya bağımsızlığını, her türlü müdahaleyi yapıyoruz, böyle bir şey düşünün. Ondan sonra ne bileyim, mesela bakın buraya notlar almışım, istikrar programını aksatalım, zaten zaman zaman niye devam ediyoruz programa diyoruz, bu kafa karışıklığımız oluyor. Yapisalları da aksatalım. Ne bileyim ben, anlatamayalım bugüne kadar alınan mesafeyi. Mesela, ben hayret ediyorum, Türkiye'de sermaye dengesinin son 3 yılda nasıl değiştiği niye daha iyi anlatılmıyor? Alınan mesafeler, enflasyonda ve kamu borcunda, niye daha iyi anlatılmıyor? Bunları yapmayalım, tabii ki bu durumlarda çok da ihtiyacımız olmasına rağmen istediğimiz sermaye hareketini sağlayamayız. Hiç kimse bir şey demesin, sıcak ya da değil, Türkiye'nin yabancı sermayeye ihtiyacı vardır, hiç şüphemiz olmasın ve

bunu sağlayamayız. Ne olur? Kur yukarıda gider, şimdiki seviyelerde, belki daha da yukarıda. Bu belki bazı kesimlerin hoşuna gidebilir, ama Servet Bey, bakın yazın buraya, hiç şüpheniz olmasın, faizler de yukarı gidecektir ve biz gene bu ülkede iki sene evvel olduğu gibi, bir sene evvel olduğu gibi, kamu borcu sorun mu, değil mi onu tartışmaya başlayacağız. Bu, olumsuz senaryo.

Olumlu senaryo, artık Merkez Bankası'nın bağımsızlığını içimize sindirelim, Merkez Bankası da bunu gayet iyi gösterebilir. İstikrar programını, yapısalı aksatmadan sürdürelim, artık programda gerekli değişiklikleri yapalım, mesela TOBB camiasında da sık sık dile getirildiği gibi mikro ekonomik tedbirleri alalım, ekonominin temellerindeki gelişmeleri görelim, beklentileri yine olumlu yönde, enflasyon ve büyüme beklentilerini olumlu yönde şekillendirmeye çalışalım, yani iyi bir iletişim politikası sürdürelim. Bu takdirde de zaten aslında bozulmayan ters para ikamesi devam edecektir. Yine sermaye girişleri de tabii ki olacaktır. Hiç şüpheniz olmasın bu iyi haber herhalde, faizler de bu senaryoda aşağı gelecektir. Bugünkü % 20, % 19 seviyeleri yüksektir, aşağı gelecektir ve nihayet yine yazın, söylüyorum, tabii ki kur da aşağı gelecektir. Hiç şüpheniz olmasın.

SERVET YILDIRIM : Bir vade öngörünüz var mı?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Hiçbir şey söyleyemem, bütün bunların yapılmasına ya da yapılmamasına bağlı.

SERVET YILDIRIM : Peki, sonuna geldik, bitirdik aslında ama, ben merak ettiğim için bir şey sormak istiyorum: Yeni Merkez Bankası yönetimiyle ilgili görüş alışverişiniz oluyor mu bu dönemde?

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Servet Bey çok güzel bir soru, ben size bir tek şey söyleyeyim: Yıllarca bürokraside kurumsallaşmayı savunduktan sonra bürokrasiden ayrılınca içinden çıktıkları kurumlara hakaret eden insanları gördüm, çok üzüldüğümü söylemeliyim. Benim tutumum tamamen bunun tersidir, ben Merkez Bankası'nda Banka'nın yeni Başkanından Banka Meclisi üyelerine, oradan en aşağıdaki insanlara kadar hepsine ne söyledim, Merkez Bankası'ndan ayrılırken ve ayrıldıktan sonra ? Hayatım boyunca destekçileri olacağımı söyledim, bugün de geçerlidir.

SERVET YILDIRIM : Evet, teşekkür ediyoruz. Bayağı geniş kapsamlı oldu. Belli bir aradan sonra yine ekonomik gelişmeleri değerlendirmek için umarım bir araya geliriz.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : İnşallah.

SERVET YILDIRIM : Çok teşekkür ederiz.

SÜREYYA SERDENGEÇTİ : Ben teşekkür ederim.